

Testamentum anterius, vel illud nullatenus revocari. Si cum priori Testamento nullam habeat connexionem, casu contingente quod Testamentum nullum atque irritum declaretur, nihilominus Codicillum obtinere. At, si aliquam habeat cum eo connexionem, jam omni quocumque fraudari effectu (a).

(a) Leg. R.
pto. 1. Cod. de
Codicillis.

In Regionibus Gallicis, quæ reguntur ex jure moribus inducto, Codicilli, hoc est, quod sub appellatione *Testamentorum improprie dicta circumfertur*, vel conficiuntur coram publico ministro, vel tantummodo sunt olographi: utrumque Codicillorum genus perinde validum est. Prioris generis Codicilli varias requirunt formulas ex parte illius, qui eos recipit, & quantum ad numerum, ætatem, ac qualitatem Testium. Juxta Parisiensem consuetudinem, Testamentum debet confici coram duobus Notariis, aut unico tantum Notario, cui duo testes adjungantur, aut recipi a Parocho Testatoris aut ab ipsis Vicario generali, cui tres adint Testes, vel tandem a Parocho seu Vicario, cui Notarius adjungatur (b). Debent Testes esse masculi, annum ætatis suæ vigesimum expleuisse, nec Legatarii. Est præterea necesse, verbis expressis in instrumento ferri, Testamentum fuisse Notariis, Parocho, seu Vicario dictatum atque suggestum a Testatore, & eidem Testatori relectum præsentibus ibidem prædictis Notariis, Parocho, seu Vicario ipsis generali, & Testibus; deinde eidem Testamento subscribi tum a Testatore, tum a Testibus; aut causa, cur ipsi non potuerint subscribere, ab eo ibidem referri, qui recepit Testamentum. En quæ servanda sunt, ut ex præscripto laudatae consuetudinis aliquod Testamentum sit validum ac essentia libus suis partibus absolutum. At formulas alias diversas plurimæ aliae consuetudines requirunt, & unicuique consuetudini sue Regionis stare debet unusquisque, ut jam monuimus; ac potissimum meminisse, illud admodum esse summae necessitatis, ut ipsissima verba subsibeantur, quæ ipsam consuetudine præscribuntur atque exprimuntur, ne & alia verba, licet idem sonantia, futura sufficientia ad efficiendum validum aliquod Testamentum, quemadmodum itatum est plurimis Arrestis supremarum Curiarum.

Equidem verum est, currente decimo tertio sæculo plurima celebrata fuisse Concilia, qualia sunt Arelatense Anno 1234. Avenionense anno 1282, & Bituricense anno 1286, quibus prohibitum est omnibus omnino personis, ne Testamentum ullum conficerent, nisi præsente ibidem Parocho, non solum propter facienda rerum alienarum injuste acceptarum restitutions, aut reparanda damna, quæ fuerant illata proximo; sed eo præsertim fine, ut Testatores ea ratione impedirent, quominus legata Testamento relinquenter Albigenibus, qui tunc temporis adversus Ecclesiam insurrexerunt. At obsolevit usus iste jam a plurimis seculis.

Licet ea de re sermo noster diffusior processisse fortasse videatur, non possumus tamen aliquid non subjecere de Testamentis, quæ militaria dicuntur: propter quod eamdem vim consequantur in Gallia, quam olim apud Romanos. Addemus igitur. 1. Militibus immunitatem tribui servandarum prædicantium omnium formularum, quantum ad Testamentum conficiendum, cum nimis illud perficiunt in ipso temporis actu, quo militari aliqui vacant expeditioni; ac sufficit, ut validum censeatur, illud certo certius constare, scilicet ejusmodi fuisse voluntatem Testatoris.

Dicimus in ipso temporis actu, quo militari aliqui vacant expeditioni, seu at loqui vulgo amant, quo tempore educti sunt ad militares expeditiones. Neque etenim prædicto privilegio donantur milites præsidarii, aut ii, qui in hiberna dimissi sunt.

2. Supremi Senatus Regionum scripti juris tamquam rata ac legitima habent ejusmodi Testamenta, atque ut valida reputentur, satis est, ab iis, qui eidem conficiendo Testes adfuere, se se recipere apud primarium Ducem Legionis, eidem voluntatem defuncti militis declaraturos, quam quidem præstat. Dux curat scriptis mandari: excipienda tamen sunt Parlamenta Parisiense, & Burdigalense, quibus jam non comprobatur probatio Testamenti militaris a solis tantummodo Testibus ministrata, quæ quidem probatio jure Romano quondam admittebatur.

3. Qui fuerunt capite damnati propter crimen aliquod militare, jure gauident conficiendi sui Testimenti; eadem etiam facultas conceditur filiis familiis militibus, quantum ad eorum peculum militare.

3. Jus Romanum, quocum ea omnia concordant, quæ jam jam observavimus, præscribit etiam, ut milites possint ex simplici Codicillo hæredem aliquem insti-

instituere, sive quantum ad integra sua bona, sive quantum ad aliquam solummodo partem eorundem; atque Testamentum ejusmodi vim habet, quamquam in eodem ne verbum quidem unum de liberis Testatoris iniciatur.

5. Militare Testamentum omni labore atque quocumque effectu fraudatur post elapsum unum annum ab obtenta a milite Testatore sua missione: si vero propter facinus aliquod indignum fuerit aliquis miles exauktoratus, eo ipso Testamentum ejus sit omnino caducum ac nullius roboris.

6. Quicquid Minister, cui incumbit ex officio sequi militares copias, jure gaudet factionis militaris Testamenti: atque ejusmodi sunt rebus militaribus praefecti, rerum militarium curatores, & ceteri similes.

De iis, quæ pertinent ad executionem Testatorum, nihil hic loci agemus; quoniam in hujusce tituli decursu istam materiam attingemus. Sed oculis subiecti sunt quedam alia principia, quæ responsionem ad sequentem calum antecedunt.

CASUS PRIMUS.

HALDOVINUS Junior pupillus annos natus trdecim cum sex mensibus, & eruditus ab eisdem Doctribus, quibus Marialis utebarunt, cum incidisset in morbum quam periculissimum, suum Testamentum fecit, quo post mortem suam legat prædicto Mariali libras 300. Ipsius frater, cui soli tota credit ex hæreditario jure illius hæreditatis, contendit, præstatum Testamentum omnino nullum esse, adeoque se non obligari, ad illud legatum perolvendum, Ei-ne jus taret?

RESPONSUS.

Antequam speciales casus, qui pertinent ad materiam Testamentorum, excentendos aggredi amur, juvare quedam in antecessum ponere principia ac statuta aliqua generalia, quæ publici juris fecit D. Bretonier insignis omnino ac commendationis sorte Advocatus in suprema Galliarum Curia, in eximio illo opere, quo nuper in lucem editæ, & cui titulum inscripti: *Collectanea redacta justæ literarum ordinem, præcipuarum Juris questionum, de quibus varie judicatur in variis Regni*

(a) D. Bretonier in Tribunibus, &c. (c) Henry. tom. 2. l. 5. q. 1.

ponit. &c. l. 2. tit. 1.

Testatoris. Tertium est: ut caveatur, ne super illius autoritate oriatur aliquando controversia quedam, quod eidem dies adscratur, & locus ibidem exprimatur, in quo confidetur fuerit a Testatore. Postremus istam Testamenti speciem Edictum anno 1629. (f) promulgatum autoritate sua roboauerat, non imposita Lege formulare, quæ in aliis scribendis Testamentis requiriuntur servandarum; atque illud Edictum fuerat in plerique Parlamentis Galliarum præscriptum. Nihilominus illius nullum habent rationem Parlamenta, quæ juxta formam scripti Juris judicant, nec admittunt olographia Testamenta tanquam legitima, nisi dubius in casibus. Quorum: prior est: quando scribuntur a patre & matre, ad duas hæreditarias res, quas relinquunt, inter filios ac liberos suos dividendas. Posterior vero, cum agitur de legatis pīis Ecclesiæ, vel Pauperibus Testamento relictis.

(f) Art. 12.

Atque juvare occasione presentis hujusce materiae subiicie pauca de Testamento mutuo, quod locum habere posset inter coniuges, & frequentatur paucis in toto Galliarum Imperio, licet ratione quantum ad illius executionem profis diversa. Quando semel prædictum Testamentum confectum est, atque eidem fuit subscriptum: 1. Jam non licet, illud idem relincki ab alterutro conjugi, non contentiente altero, nisi caveatur, ut formam juris alteri denuntiari instrumentum illius improbabili. 2. Cum alteruter decebat, qui superflue relinquitur, illud item non vallet improbare nec revocare, nisi in eo casu, quod res in eodem statu adhuc integræ remanent, in quo tunc temporis extabunt, quo Testamentum confectum est; sed ita Lex ex officio pietatis ac Religionis inducitur nihilominus, ut illud execetur quantum ad ea, quæ pertinent ad executas primi decadentes & funerarias impensas, etiamque nihil novæ mutationis accedit. At non invalecit idem usus in Parlamento Tolofano, Vefuntino, Gratianopolitano, & Burdigalensi, in quibus obtinet illa confuetudo, ut alteruter possit ad nutum Testamentum nude ac simpliciter revocare, nulla ei imposta necessitate agendi, ut alteri ipsius improbatio denuntietur.

Hoc

(c) Leg. Hac. consuetudinea. 2. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

3. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

4. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

5. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

6. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

7. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

8. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

9. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

10. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

11. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

12. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

13. cod. de Test. &c. tit. 2.

lib. 6. tit. 2.

Hoc unum discernem occurrit, quod juxta Juri-sprudentiam, quae servatur in supremo Senatu Burdigalensi, qui Testamentum illud restringit post obitum alterius, eo ipso sit ipsius omnibus comodiis atque emolumentis, quae si accesserant ex Testamento illius, qui prior decessit, in penam sue levitatis.

Denique nec alienum erit a proposito nostro hic loci subiungere, apud jus Romanum haberi quoque sermonem de Testamentis, quae sunt fuit tempore graffiantis ac levientis petris, de quibus nullam fecimus mentionem in praemissa hujus tituli præfatione. Ab Imperatoribus Diocletiano & Maximiano permittitur, ut, durante illo lustuo tempore calamitatis, pleraque referentur, quae servandas sunt in aliis temporibus, folementes, sed ea de re nihil determinant nisi verbis profus generalius, nec quidquam habent, quod in eam rem ex professo attingat. *Adversus timorem contagiosum, que Teles deterrit, licet aliquid de jure sunt est, at Lex (a), non tamen prorsus reliqua Testamentorum sollemnis perempta est.* Inde Juri-sprudentia superrum Gallici Senatus diversa profus effecta est. Parliamentum etenim Burdigalense statuit omnem omnino immunitatem in ejusmodi tempore folementum omnium, que jure Romano præscribuntur, servandorum. Nequidem exigit, a Tefibis videri Tefatorem, nec ipsius Tefamento subscrifit; satque est, iödem adesse duos Telfes five mares, five feminas, absque eo quod necessarium sit, nequidem ab ipso Tefatore nec a Tefibis subscribi Testamentum. Parliamentum Graecianopolitanum, a quo nihil quidquam aliud exigit, nihilominus præscribit, ut si Tefator a contagioso morbo recructetur, novum aliud Tefamento intra annum conficiat, in quo solemnitates aliunde servanda serventur. Verum contra rario, nullam ex requisitis folementum omitti, permittit Supremus Senatus Parisiensis. Plurima adhuc occurunt obseruanda circa materiam Tefamentorum, qualia sunt claustra Codicillarii; juxta quam quinque Telfes sufficiunt ad validitatem Tefamenti, in quo exprimitur, claustra derrogans, hereditas instituto, portio legitima hereditatis, & felicia. Sed remittimus. *Legatum ad tractatum, ex quo depropromissum, quas præmissum, observations, quæ videntes nobis sufficiunt ad eorum intelligentiam, quæ dicenda supersunt circa difficultates omnes, quas sumus expediti.*

Quibus positis, dissolvendam jam aggredimur difficultatem, que proponitur occasione Testamenti confecti ab Harduino, & afferimus, illud habendum esse loco certissimi principii, scilicet nullum esse omissio quicunque Tefamento, si ab eo fuerit scriptum, qui non habebat illius factionem.

Si queramus, an valeat Tefamentum, at Lex (b), in primis animaduertentes debemus, an i. qui fecerit Tefamentum, habuerit Tefamenti factionem. Jam vero quibus annum pubertatis nondum attigit, omnino inabilis est ab faciendo Tefamento: Ergo Tefamentum Harduini nullum est ex defectu pubertatis; sicut enim non sit natus nisi tredecim cum sex mensibus, nec annus pubertatis attingatur, nisi cum annis etatis decimus quartus expletus est, quantum ad mares; & duodecim etiam excusus, quantum ad feminas. En quia ratione legitur ea de re in Iure Romano (c): Quia etate Tefamentum vel masculi, vel femine facere possunt, videamus. Verius est in masculis quidem quinque decimum sextundum; in feminis vero duodecimum compescum. Ratio est, quam affectus Imperator Justinianus, quia impuberis non habent iudicium satis firmum, nec factis solidum, ut possint confidere instrumentum tantu momenti (d). Tefamentum facere non possum impuberis, inquit, quia nullum corum animi iudicium est.

Ceterum opera præsum est observare, in ejusmodi materia servandum esse ad strictos apices literas, quod de eadem præscribitur jure moribus inducto in Provinciis, in quibus conficitur Tefamento, in quarum pleraque parte confuetudines non permitunt maliculis, ut testentur, nisi cum annis possit.

(a) Cas. 2.
cod. de Tef-
mento. sec.

(b) L. Signa-
ramus. s. 5. qui
Tefamenta
facere posunt
&c. 28. t. 1.

(c) L. Qua-
riate, s. 5. cod.
rit.

(d) L. S. Pre-
terea. 1. inde
quibus non
est permisum
facere Tefam-
entum. t. 12.

etatis vigesimum expleverunt, & terminis, quando annum etatis decimum octavum excurrerunt, quantum ad bona, quae non sunt patria; ac volunt, ut tam mares quam feminas non possint disponere de suis bonis patris, nisi post annum etatis vigesimum quintum expletum.

(e) Confess.

Tefattar. 23.

tempore.

etatis.

parte.

acquisita.

necesse.

est.

vixit.

etatis.

curationem gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.

Atque nihil in eo novitatis S. Thomas assuit; ipsiusque Doctrina plane concordat cum an-

(a) *Can. sine* tiquis ac perpetuis Institutis Ecclesie: *En namque* que *ratione* *habet* *quidam* *Canon* (a) *excer-*
manifesto, 21; *ut* *quidam* *dicuntur* *Apostolici*
ac relatus *in Gratiano*: *sint manifesti* *et proprie-*
Episcopii, *si ramea* *habet* *propria*, *et manifeste* *do-*
mincio, *ut patescat* *hebat* *de propriis moriens*
Episcopos, *sicut volunt*, *et quibus volunt*, *dove-*
linquunt, *nec sub occasione Ecclesiasticarum rerum*,
ea, *que Episcopi* *eff probantur*, *intercedunt* .. *Et*
Julianus *ef apud* *Duum pariter* *et homines*, *ut nec*
Ecclesia *derrimenem* *patiatur* *ignoratione* *rerum*
Pontificis; *nec Episcopos*, *vel eius* *principi* *sub*
obtenti *Ecclesie* *prescribantur*; *Et* *in causas inci-*
dant *qui ad eum* *pertinent*, *mosisque* *eius* *injurias*
male fama *subficiatur*.

Cui Constituto adeo sapienti Concilium Antiochenum celebratum anno 341. (b) totum confer-
ant; et verba sunt ipsissima laudati Concilii: Ma-
nifeste vero sunt, que pertinere videntur ad Ec-
clesiam cum notitia Presbyterorum & Diaconorum. ut, si contingit, Episcopum migrare de seculo cer-
tis existentibus rebus, que sunt Ecclesia; nec ip-
se collapse deperire; nec, que proprie probantur
Episcopi, sub occasione reverti perduantur
Ecclesia: iustum namque est accepimus eis coram
Deo & hominibus, ut sua Episcopos, quibus vu-
luerit, dereliquerint, & que Ecclesie sunt; eidem
conseruentur Ecclesie.

Atque iuxa Decretum tam iustum, eoque si-
ne ut nullus tergiversandi locus relinquetur
ac penitus occurreretur omnibus, quæ possent ea
re moveri, controversias Ecclesiam inter &
Ecclesiasticorum confangueños, Concilium Ter-
(e) Concil. sum Carthaginense habitum anno 397. (e) sic
Carthag. 11. fancivit atque declaravit: *Placuit in Episcopis*
can. 49. in can. *Prebysteri, Diaconi, vel quicunque Clerici, qui*
Placuit. 1. 12. *nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatu-*
sus, vel Clericatus sui agros, vel quicunque pre-
dia nomine suo comparant, itamquam retup Domi-
nicanum invasorum crimen teneantur, nisi admone-

It, Ecclesiæ eadem ipsa consulerint. Si autem ipsi proprii aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognitionis obvenierit, faciant inde quod iorum proposito congruit.

(A) S. Hieron.
1.14. in Ezech.
ad cap. 46. Quam candem tentationem. S. Hieronimus (a)
aperie profetetur, cum sic habet: *fugillar non
solum illius temporis sacerdotes & principes, sed
ipsi quoque, qui diores sunt sacerdotes dignita-
tes, & praeter quod sibi Domini dispensatione de-
betur, tolluntur a pauperibus per violentiam, vel
sub honoris nomine dives spoliant, ut ipsa quo-
que filii suis, quibus paternae debetur hereditatis
nihil debeat derelinquere, nisi quod sibi a paren-
tibus dereliquerit. Ergo qui ditor est sacer-
dos, quam venit ad sacerdotium, quidquid plus
habuerit, non filius debet dare, sed pauperibus &
fandis fratribus & domesticis fidei, qui vincunt
meritis liberorum; ut reddat ea, qua Domini sunt,
Domino suo.*

Proponitur nobis huiusce principii tanti pondus famosum exemplar, in Epistola quadam S. Gregorii magni scribitur ad filium cuiusdam Episcopici (e), qui contendebat, id sibi vindicari juris, ut sine illa distinctione posset in dominium venire bonorum omnium, quæ fuerant a mortuis ius patre derelicta: præcipit namque ei S. Papa, ut sine mora egrediatur ex Episcopatus ædibus, simulque prohibet, ne quidquam inde auferatur rerum nec mobilium, nec immobilium; quæ præfatus Episcopus ex bonis Ecclesiasticis suis, ut dicitur, leviter detrahit.

Ritibus sibi paraverat. En quibus loquitur verbis:
Quod \triangleright Episcopum ipsum Ecclesie badenus deti-
reas, \triangleright occasionis blandiaris, ut Episcopi paris
rur vestes tibi vel alia, que in Episcopio invente
sunt, applices; \triangleright ideo si ita est, \triangleright ab Episco-
pio te precipimus sine mora recedere, \triangleright quidquid
predictus Pater tuus Episcopatus sui tempore de-
cretivis Ecclesie constitutis conquassisse, ne tollas de-

istius confutationibus habita ratione, sic statuit; Prohibemus Clericis, corum rebus male uti, & bonis eorum Ecclesiastis refari, & legare alio loco, & personis, quam eorum Ecclesias, si voluntarie sacrificare & ultionem evitare divinam, seculi luce fandiones prohibuerunt.

*Joan. Cas.
J. C. J. C.
An. theo-
rat. & c.
l. & c.
l. & c.*

Nec minus acriter perseguit Cabassutius. (4) eamdem conuictudinem , cum de ea verba facit ; siquidem iam tanquam perniciem , atque Beneficiariorum aeterna saluti profas adversantem condemnit . Sed non obstat peruersa illa conuictudo , inquit : quominus , qui de presentibus Ecclesiasticis in res profanas disponunt , sive inter vivos , sive per ultimas voluntates , peccato mortaliter , Et aeterna damnacione se obfringant .. Valde quidem hoc fieri videmus , ut per ultimam voluntatem Clerici de fruilitibus acquisitis Beneficiorum disponant extra pias causas ; atque in his etiam succedant infestatio Clericis sanguine propinquiores . Licitio tamen , ac circa dispendium salutis aeterna ita disponere de bujusmodi fruilitibus . Clerici non possunt , nisi de solis illis , quos patiens vivendo , sibi aferuantur , cum potuerint abque peccato propriis upbus statui suo convenientibus ; esdene impendere . Quia etiam exceptio a predicho autore hec loci apposita , sive haber , & pri- mi quidem ordinis , adversarios .

neus facio fortissime pressum.

gno gnu-
*gnanus (5) post Covarruviam Segowiemsem Episco-
pum (6) , & Navarros ab isto citatus .*

*(5) f. 1 ad Ti-
moch. 5.*

Tandem addendum etiam est licet proflus Ec- clestiaſico non Beneficiario , qui bonum quod pol- fidet , adeptus est ex prefita sua opera Ecclesiæ , quacumque ratione eamdem praefiterit , de eodem Cle- abique conscientia luce dispendio testamento dispo- nere ; cum confest , eos , qui illud ei contulerunt , nihil aliud intendisse , quam ut ejusdem proprietati- riū evaderet ; praterquam quod genus illud , boni non sit considerandum nisi ut fractus ac preuum ipius laborum , Ita centen Fagnanus , (i) Major & Navarros . Atque ea de causa laudatus Cabal- lutius (k) etiam excipit bona , quae proveniunt ex distributione quotidianis seu manualibus ; quæ quidem opinatus , posse testamento legari . (i) Profs. non dissimili ratione , qua ipsa bona quæ ex eis reditate patria proveniunt , iusta lentientiam plu- rimorum magni nominis Canonistarum , quos ap- pellat (t) . Distributions astem , inquit , cum per foliantur quasi merces , & dispendium quoti- dium . (s) Apud Joan. Major. in 4 diff. 20. Cl-

b) Zegersius, van der, Bernardus van Elpen, (b), postquam abundantissimo materiam istam, excusit, atque attentissimo animo penitus impaxit, tandem concidit illis verbis: *Sicut ergo electio ad Beneficium Ecclesiasticum minus digni, omisso digniori, non reprobatur, quanquam ad formam contentiofum in quanvis eligenti in foro conscientia incurva peccatum accusationis personarum, & violationis iustitia distribuivit si reus... Ita testamento Clericorum de proventibus Ecclesiasticis in usus profanos, aut favorem confangereborum non indigentium, non reprobantur, sive non declaratur invalida in foro contentio propter odia litium: sed non existunt ipsos dissonentes ab iustitia, dum proveniunt Ecclesiasticos simili modo dispensant contra intentionem ostendent, & naturam ipsorum bonorum.*

Bernardus van Elpen, (b), postquam abundantissimo materiam istam, excusit, atque attentissimo animo penitus impaxit, tandem concidit illis verbis: *Sicut ergo electio ad Beneficium Ecclesiasticum minus digni, omisso digniori, non reprobatur, quanquam ad formam contentiofum in quanvis eligenti in foro conscientia incurva peccatum accusationis personarum, & violationis iustitia distribuivit si reus... Ita testamento Clericorum de proventibus Ecclesiasticis in usus profanos, aut favorem confangereborum non indigentium, non reprobantur, sive non declaratur invalida in foro contentio propter odia litium: sed non existunt ipsos dissonentes ab iustitia, dum proveniunt Ecclesiasticos simili modo dispensant contra intentionem ostendent, & naturam ipsorum bonorum.*

dianae operae ac laboris, cap. de cetero. De Clericis non residentibus. Et cap. Licei. De Praben-
dis, nec in fructibus computari debent, nec habent obligationem annexam, ut ad opera pia prorsus applicentur, non magis quam bona patrimonialia, aut ex causa profanis qualiter communiquerentur. Dicitur etiam: *Dodores.*

(k) Idem Casparinus cit. c. 4. n. 7.

(l) Philippus Docens, de cetero. Petrus Anchieta in Clem. undato concessio, Prabendo, &c. q. 5. Rosa de la Torre in novi Petrus de Buff, et de Cervantes, q. 5. a. 30. 1609.

CASUS VI.

FIRMINUS, cui judicis auctoritate fuerat interdictum bonorum administrationis, propterea quod foret prodigus, cum decellet, repertum est inter iiii in novilius tabulas, atque instrumenta testamentum quod biffi, re dam, quo plurima legata suis amicis relinquebat, nonnum valet illud testamentum?

Ceterum, quæ Cabassatius habet eo loci, & interdictum quod ea de re fuit Synodus Parifensis, in eo sunt intelligenda sensu, quem innuit Alexander III. (c), qui ait: *Licer autem mobilia per Ecclesiam acquisita, de jure in alios pro morientis arbitrio transferri non possunt; confusus est de fasan.*

C. Relatum
Ex Alex. III.
c. de fasan.

Constat, nullum omnino esse Firmini testamen-
tum, si fecerit illud ab eo tempore, ex quo fuit
ei administratione honorum interdictum. Ita, cui
Legi boni interdictum est, testamentum facere
summum. The-
10 p. 2. C.
s. fin.
57v. de
Presto.
Clericus q.
et velut.

Que apud Gallos invalecit Jurisprudentia, Constitutioni poltem istius Imperator penitus advenatur: quantumcumque enim iusta videantur testamentarizae dispositiones, quas iusterunt prodigi polt suam interdictionem, semper censentur nullius esse roboris, nec auctoritatis. At

Fatendum tamen est, abique ne quidem vel minimo peccanti p[ro]sculo tam Episcopos, quam quocunque alios Beneficiarios posse de portione bonorum Ecclesiasticorum disponere testamento in favorem eorum, qui operam suam illis contulerunt, five fuerint in eorum domestici, five aliis quique, vel pro solvenda iisdem debita mercede, vel ut inde, si sint pauperes in necessitate constituti, ab illa rerum omnium inopia liberentur et modum definitum fuit a Concilio (4) Tolentino quarto, quod actum est ann. 633. verbis
(4) Concil.
Tol. IV. c.
10. in can.
Quicquidem
12. q. 2.

als testamento disponeudi, ut jam eorumdem alienandorum, atque etiam administrandorum facultate spoliatus est. Secundum vero, quia eadem ratio que vult, ut testamento, quod a proliquo factum est, post ipsius interdictiorem, nullius sit auctoritatis: iudet quoque, illud idem esse nullum, si factum fuerit ante ipsius interdictiorem. Locutus etenim ad eum plurimus, & quidem cum fundamento conciendi, ab ejusmodi hominum genere non animo deflari ut plurimum facere testamentum, nisi ad hoc existentur ab aliis ejusdem perditumque vita locis, quibus hoc solum animo est ut, que sua sunt, querant. Tertium denique, quod ab eo tempore, ex quo prodigis fecisset suum testamentum, posset contingere ea rerum immutatio tum in ipsius familia, tum in statu bonorum dispossitis, ut opus esset, testamentum in aliis dispositionis ordinem redaci: Quod tamen nulla ratione fieri posset, siquidem, cum ei sit interficuum bonorum administratione, jam nullius foret ad afferendam testamentum suo ullam mutationem ex testamento alio de integro conciendi.

Quæ tamen rationes nec fatis indubitate, nec ad convincendum fatis idoneæ nobis probantur, ut is abque distinctione stare proponamus. Factos igitur opere primum esse putamus, si, iustum medium quadam sequente, afferimus, in eo Romanis Legibus insinuandum esse, constitutæ ab istem Jurisprudentia quantum ad eam rem, ac probanda, tamquam legitima, testamento prodigorum, cum eorum interdictionem praecferunt. 1. Quando certitudo moralis adest, non fuisse diem, quam par est, antiquiore illeidem adscipimus; qualia sunt testamenta, quæ confecta fuere coram ministris, atque testibus, qui juxta dispositionem Eicitorum, & Arrestorum requiruntur. 2. Quando justæ continentur in illeidem testamentariae dispositiones, ac possitimum quando, quo tempore testator suum fecit testamentum, nonnunquam effuse vivebat.

Quod probari potest regula juris, quæ fert, id quod semel valuit, semper valere, licet contingat postmodum, illud idem iam validum non posse confici. (a) Non est novum, ut, quæ semel utiliter constituta sunt, durent; licet illud causa existiverit, pat. 1. sc. de qua initius capere non posserunt. Ideoque sequens illud effatum legis, in quo sic habetur: (b) Quæ in eam causam, nonnunquam, diversi regni, iuris antiqui:

CASUS VII.

ELIUS, cum ab annis duobus incidisset in dementia, sed lucida tamen intervalla quædam haberet, in quibus agit ut vir omnino mentis compos, suum testamentum fecit. Potest ne testamentum illud, ut validum haberi?

R E S P O N S.

(4) Leg. sa
matrualis. 3.
par. in. de
his que pro
non scripsi
habentur. Lib.
tit. 2.

re non poterant, pro non scriptis habentur: & generaliter non est verum, & tæpius in errorem inducit: Exempli causa, matrimonium aliquod non fit nullum propter dementiam, quæ vel marito vel uxori supervenit: nec contractus venditionis, aut donationis ab eo confectus, cui postmodum interdicatur bonorum administratione. Quemadmodum igitur prodigus aliquis non constitutus inhabilis ad gerendas res suas, nec ad disponendum de iisdem pro suo arbitrio, quod ubique eidem fuerit iuxta judicarias formulas interdictum bonorum administratione; & nisi sententia qua denuntiatur ei bonorum administrationem interdicti, simul etiam rescindat, quidquid huc usque fuerit ab eo confectum; sed tantummodo rationem eorum habeat, quæ possent ab ipso deinde confici; quæ de causa ius ei denegaretur faciendo ante suam interdictionem testamentum iustum ac rationabile, ac presertim si perditissimum illam vietam nondum ducetur, quo tempore illud conficitur.

Respondebat

Si prædictum testamentum factum fuerit ab **Ælio** iuxta requisitas formas, atque durante lucido intervallo, quod sufficiens fuerit, ut ipse posset appearare atque indicare suam voluntatem cum perfecta mentis intelligentia atque integra libertate, & testamentum illud incepitur, atque abholeretur durante prædicto intervallo: nullatenus ambigendum est, quin valeat: ut colligi potest ex dispositione Legis Digesti, quæ ait: *In eo qui testatur, temporis quo testamentum facit, integritas mens. 10. 1. quod si, non corporis sanitas exigenda est. Ac de nomine modo eodem judicandum est. Et de ægri lapio cetero possit.*

Leg. sa
temporis quo testamentum facit, integritas mens. 10. 1. quod si, non corporis sanitas exigenda est. Ac de nomine modo eodem judicandum est. Et de ægri lapio cetero possit.

Eadem igitur ratione judicandum est in causa proposito de testamento Firmini, ac de testamento illius, qui cum testator fuisse ait, auctus mentis compescere, postmodum incidisset vel in infaniam, vel in suriam; ac secundum, sicut testamentum ejusmodi varijs temporibus validum est, quamquam in infaniam lapsus fuerit, postquam illud fecit; ita etiam testamentum Firmini, & cuiuslibet alterius prodigi, eadem ratione debere validum considerari: quando cum ratione, tum auocatur consenserunt omnes. ¶

C A S U S V I I L.

LYSIMACUS, cum sic natura mutas, sed non fundis, feci fumum testamentum, quo Juvenali legat 100 libras: verum Alexander ipsius.

suis hæres contendit, actionem sibi dari, ut possit petere a judicibus, illud idem nullum pronunciari; quo valeat a legato solvendo se se subducere. Num, quod sibi vindicat, jus aliquo fundamento nititur?

RESPONSE

Jus, quo sibi succuri contendit Alexander, omnino iustum est, si, quo tempore Lyfimacustestatus est, litterarum fore imperitus; Ratio est, quia mutus simul, & litterarum imperitus, non potest nisi quibusdam signis aperire mentem suam; at vero, si litteras sciret, apertum est, ipsius testamentum esse legitimum; liquidum posse;

C A S U S X

HILARINUS^s, postquam fecit suum testamento, quod plurima legata reliquit, tum suis consanguineis, tum suis amicis, deinde commisit facinus quoddam, in cuius pœnam datus fuit ad remum perpetuum, ipsius omnibus bonis fiscalibus addictis; Num ex illo statu, in quo constituitur, ipfius testamentum nullum evadit, præfertim si de tentativa, qua condemnatus fuit, provocaverit?

R E S P O N S.

Cujus assertio*n*is h_ec est ratio, quod testamento*n*ihil aliud fit, quam declaratio voluntatis Testatoris; nec ita declaratio accedere debet ex interrogatis alterius persona*s*; adeoque non possit valere testamentum, nisi Testator sponset propriam suam voluntatem aperiat; ut docet Molinex (6) vestigis insitentibus plurimorum Jurisconsultorum, qui eamdem sententiam complectuntur; atque refert Chopin (e) pronunciatur a supremo Parisiensi Senatu 27. Octo*r*.

Et hoc extra controversiam omnem positum, quod is, qui vel capite damnatus est, vel ad aliam quamlibet penam, cui annexa fit omnium illius bonorum confiscatio, non tantummodo fit inhabilis ad faciendum illum testamentum; verum etiam quod nullum fit illud testamentum, quod potest facere, antequam damnatorum ejusmodi iudicium accederet. Si cui aquila igne interciditum sit, ait lex (g), nec illud testamentum vale*t*, quod ante faciat.

At vero minus gravata pena, si

(b) Carolus Molin. consil. 34. & alii plures ad leg. Pamphil. 39. §. Propositum ss. de legatis 3.
(c) Renatus Chop. n. 21. & 22.

modo praesente ibidem uno Notario confitum fuisse, verum etiam coram D. Amalio senatore, & D. de Saygnes summo Procuratore Parlamenti Burdigalensis, quos memoratum Parlamentum legaverat, ut ibidem praesentes adcesserent, ita requirente praefato Cabatblanc, qui cum ea de re libelum supplicem obtrulat, propter quamdam paralymin, qua ipsius lingua omnino praediebatur.

ac decretorio judicio fuisse confirmatum; ac proinde, si decedat, antequam provocatio iudicium acceperit, non fraudandum esse effectu ipsius testamentum. *Provocationis remedio*, art. lex, (b) *condamnationis extinguuntur pronunciatio*, Ratio est, quia in materia criminali, preventione remedio effectus extinguitor iudicij damatorij, ut probatur ex verbis legis citatae, & confirmatur item ista alia legi frequenti: (i) *Si quis, curcum*

Nihilominus juvat observare, extare circa eum exmodi alium aliud Arrestum latum in principio Tribunalis Senatus supremi Parisenis, Augusti 1683, quo pronuntiatur validum testamentum quoddam, factum 14. Martii anni precedenti, & receptum a Faverion notario, presentibus ibidem oboe testibus; quamquam Testator, cui nomen erat Petrus Rossignol, non posset loqui; nec proferre nisi iactat duo taxumtaxa verba, ita & non. Quod testamentum in integrum refertur a Domino de Ferri, et in ipsius in confutetudinem Parisenis Comitatu*re legi regenti.* (K) si quis, cuncta pediti pana, vel deportatione dannum est, expellentia interposita, & in suspeso constituta fati diem funditus est, crimen morte statuum est.

Ex quibus sequitur, quemadmodum in mortuum reum aliquam jam nullum potest ferri judicium damnatorum (exceptis quibusdam crimibus, quale est crimen perduellionis), cuius accusatio, etiam mortuo reo, urgetur ipius statum remanere eundem, qualis erat antequam judicium damnatorum pronuntiatus fuisset. Si quis in capitali criminis damnatus, appellaverit, fert alia lex digesti, (K) Leg. Quia medio tempore, nondonec appellatione, faciat solle*ti latronibus, ut*

(d) Claud. de
Ferrière con-
fuetud. Parif.
t. 3. pag. 344.

A S U S I

VINDONIUS thoro non legitimo natus se-
tis testamentum, quo reliquum amico suo Bla-
sio duo milia librarum: post ipsius obitum mi-
stris fisco Regio præpositi volant manus injuri-
are in omnes illius possessiones tamquam in-
currens Regi cedentes; ac denegant Blasio for-
matiōnem predicatorum duorum milium libra-
rum: Num possunt ita fere gerere absque injur-
itia?

R E S P O N S.
Equidem, si quis spurius decedat nullis relatis liberis de juto matrimonio natis. & sine has recipi ferme, ex quo quis aliqua ex his causis crimen contraxit, nihil ex bonis suis alienare, aut manu mettere um posse.

Ex auctis patet, si Hilarius decedat post interpositam a damatoriis iudicio, quod in eum pro-nunciatum est, provocationem, ipsius testamentum esse validum, ac nullatenus esse executio-ne sua defraudandum, quad usque ultimo decreto-rioque alio iudicio fuerit condemnatus; at vero, si moratur, priuifquam provocaverit, aut postquam ultimo, ac decretorio iudicio, qua-in eum pronunciatum est, damatoria sententia . V v 2 con-